

*Юрчишин В. М.,**асистент кафедри англійської філології**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

РОЛЬ КОНТЕКСТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ САТИРИЧНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У БРИТАНСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ПІДХІД

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інтерпретаційного механізму сатири в британському медіадискурсі. Матеріалом статті стали тексти британського сатиричного журналу *Private Eye* за 2019 р. на соціально-політичну тематику. Метою дослідження є визначення ролі контекстуальних ресурсів в інтерпретації сатиричних висловлень у британському медіадискурсі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю отримання нових поглиблених знань про механізми інтерпретації сатири, які є вкрай важливими для адекватного розуміння сатиричної критики. У ході дослідження застосувалися методи дискурс-аналізу та функціонально-прагматичний аналіз. На основі підходу до трактування сатири П. Сімпсона й аналізу сатиричних висловлень з позиції теорії релевантності Д. Спербера та Д. Уілсона визначено, що під час інтерпретації сатиричних висловлень реципієнт сатири звертається до контекстуальної інформації на різних стадіях під час інтерпретації сатиричних висловлень. На основі аналізу контекстуальної інформації Ф. Юса виокремлено й охарактеризовано шість видів контекстуальних ресурсів, до яких апелює реципієнт сатири під час інтерпретації сатири в британському медіадискурсі. Установлено, що на практиці можливі випадки, коли водночас задіюються декілька контекстуальних ресурсів на етапі усунення двозначності та встановлення відсилань для отримання контекстуальних імплікацій, а також для отримання експлікатур та імплікатур. З'ясовано, що розуміння сатири відбувається на тій ланці інференційного ланцюжка, де реципієнт сатири, усвідомлюючи невідповідність між експліцитно вираженою інформацією та контекстуальною інформацією, розуміє, що сатирик мав на меті передати додаткові імпліцитно виражені ідеї. З'ясовано, що така насиченість імпліцитної контекстуальної інформації не обов'язково спричиняє інтерпретаційні труднощі, оскільки інформація з контекстуальних ресурсів є легкодоступною, тому сприяє виявленню сатиричних інтенцій автора, економлячи інтерпретаційні зусилля та збільшуючи когнітивний ефект. Перспективами подальших розвідок є дослідження інтерпретаційних процедур в інших сатиричних жанрах медіадискурсу, таких як сатирико-політичні телепрограми, ситуативні коміко-сатиричні комедії та сатиричні стендап-комедії.

Ключові слова: сатира, дискурсивна взаємодія, теорія релевантності, ситуативний контекст, контекстуальні ресурси.

Постановка проблеми. Ми живемо у світі безмежного доступу до інформації, тому для того, щоб привернути увагу читача, розважити й водночас переконати його, необхідно вміло оперувати великим набором мовних засобів, які б могли виразити критичне ставлення, створюючи при цьому комічний ефект. Одним із таких інструментів переконання через розвагу

є сатира. Джерельною базою дослідження слугує британський сатиричний журнал *Private Eye* (далі PE), який є єдиним серйозним сатиричним форматом, що залишився незмінним з часів сатиричного буму в Британії в 1960-х роках [8, с. 155–169]. Це сатиричний журнал відомий своєю критикою та висміюванням ключових політичних фігур і знаменитостей, а також детальним розслідуванням замовчуваних скандалів стосовно випадків кругової поруки й інших серйозних проблемних питань, таких як порушення прав людини, торгівля зброєю, конфлікти інтересів між політиками та великим бізнесом, використання офшорів великими корпораціями тощо. Актуальність досліджень медіадискурсу спричинена тим, що «в ньому відображаються етичні цінності соціуму» [1, с. 4], а саме нівелювання чи маніпуляція цими цінностями стає об'єктом сатиричної критики.

Метою статті є розгляд інтерпретаційного механізму сатири в британському медіадискурсі.

Виклад основного матеріалу. Поняття сатири не має однозначного тлумачення. На думку Т. Радзієвської, «як і в термінологічному, так і в побутовому аспектах сатиру зазвичай пов'язують з ідеєю критики певного соціального явища, носієм якого може бути певна інституція, соціальне середовище, окрема особа, що є виразниками комплексу соціально значущих ідей» [6, с. 114]. Сатира виступає як «особливий ідейно-художній принцип зображення дійсності, що дає ясну й сутнісно визначену оцінку зображуваного явища» [3, с. 8]. Досліджуючи сатиричну публіцистику, І. Собокар стверджує, що «для сатири характерні такі атрибутивні ознаки, як нагальність, тісні зв'язки з поточним станом суспільства та беззаперечна моралістична орієнтованість» [7, с. 111]. Британський мовознавець П. Сімпсон вважає, що «сатира посідає вищу нішу, ніж просто літературний метажанр, як її було прийнято називати літературними критиками, оскільки основною характеристикою сатири є її здатність асимілювати різні види дискурсу, базові жанри та піджанри й, що найважливіше, ставити ці жанри в опозицію один до одного» [9, с. 72–90]. Тому для концептуалізації сатири науковець використовує термін «дискурсивна взаємодія» (*discursive practice*) і визначає сатиру як «дискурсивну взаємодію між сатириком (*the satirist*), об'єктом сатири (*the satirical target*) і реципієнтом сатири (*the satiree*) з метою розкритикувати чи висміяти об'єкт сатири, створюючи при цьому гумористичний ефект. Результатом успішної сатири є зближення сатирика та реципієнта сатири й водночас їх віддалення від об'єкта сатири [9, с. 8]. П. Сімпсон стверджує, що сатиричні тексти – це «висловлення, які тісно пов'язані із ситуативним контекстом, учасниками дискурсу та набором фонових знань», [9, с. 1], при цьому ситуативний контекст і фонові

знання відіграють ключову роль у дискурсивній взаємодії між сатириком і реципієнтом сатири.

Щоб дискурсивна взаємодія між елементами сатиричної триади була успішною, тобто щоб відбулося «зближення між сатириком і реципієнтом сатири й водночас їх віддалення від об'єкта сатири», сатирик і реципієнт сатири повинні керуватися спільними принципами, які будуть відомі обом учасникам взаємодії та які допоможуть реципієнту сатири збагнути доцільність уживання сатириком певних лінгвістичних структур та екстралінгвальних стимулів, щоб скласти пазли в цілісну картину.

Механізми інтерпретації прихованих смислів сатири в медіа пояснимо на основі теорії релевантності (ТР) Д. Спербера та Д. Уілсона, яка визначає роль інференції (формування логічних висновків) у заповненні прогалини між тим, що і зашифровано, і тим, що в кінцевому результаті інтерпретовано.

У теорії релевантності виділяють два принципи: «когнітивний принцип релевантності – людське мислення спрямоване на максималізацію релевантності, і комунікативний принцип релевантності – кожен акт остенсивної комунікації несе в собі презумпцію оптимальної релевантності» [10, с. 232–233]. Презумпцію оптимальної релевантності дослідники пояснюють через «остенсивний стимул (*ostensive stimulus*), призначений для приваблення уваги адресата й зосередження її на значенні адресанта» [10, с. 611]. При цьому «остенсивний стимул є оптимально релевантним для читача, якщо а) цей остенсивний стимул є достатньо релевантним для того, щоб бути вартим зусиль адресата його опрацювати; б) остенсивний стимул є найбільш релевантним з урахуванням можливостей і пререференції адресата» [10, с. 270–271].

Отже, ТР забезпечує теоретичне обґрунтування двох базових прагматичних запитань: 1) яким чином слухач/читач правильно інтерпретує, те, що мав на увазі мовець; 2) що лежить в основі вибору того чи іншого лінгвістичного виразу, який обраний мовцем, щоб висловити чи приховати свої думки.

Оскільки ТР є прагмакогнітивною теорією, вона підкреслює роль контексту в людському спілкуванні й особливо в інференційній діяльності, спрямованій на заповнення прогалини, з якою стикається мовець у процесі перетворення зашифрованих висловлень у повністю контекстуалізовані висловлення. Мовці передбачають звернення співрозмовників до контекстуальної інформації як невід'ємного складника інтерпретативної діяльності. «Повідомлення є релевантним для адресата лише тоді, коли воно пов'язане з фоновою інформацією, наявною в нього для того, щоб отримати важливі для себе висновки, тобто тоді, коли воно обробляється в контексті доступних припущень, щоб принести позитивний когнітивний ефект» [2, с. 74]. Найважливішим когнітивним ефектом, який досягається в результаті обробки повідомлення в контексті, є контекстуальна імплікація, висновок, виведений із повідомлення та контексту разом, але не із самого лише повідомлення чи контексту окремо [10, с. 608]. Це означає, що «автори статей не обов'язково повинні вербально виражати всю інформацію, яку вони повідомляють, вони очікують від читачів того, що останні зможуть «заповнити прогалини» в тексті повідомлення для адекватної інтерпретації повідомлення» [2, с. 74]. Отже, теорія релевантності підкреслює роль інференції (формування логічних висновків) у заповненні прогалини між тим, що зашифровано, і тим, що в кінцевому результаті інтерпретовано, і припускає, що «між цими двома фазами (декодування та формування логічних висновків) є тільки подіб-

ність, а не ідентичність» [14, с. 2]. У випадку вживання сатири цей процес «заповнення прогалин» є обов'язковим, адже сатира не експлікується в дискурсі прямо, сатирик розраховує на здатність реципієнта сатири свідомо чи несвідомо її зрозуміти. Ми вважаємо, що розуміння сатири відбувається на певній ланці інференційного ланцюжка, коли реципієнт сатири усвідомлює, що інформація виражена експліцитно, контекст і фоніві знання стосовно об'єкта сатири суперечать один одному. Тоді, керуючись комунікативним принципом теорії релевантності, адресат починає шукати інші можливі імпліцитно виражені ідеї, які сатирик хотів донести до реципієнта.

Ф. Юс називає контекстуальну інформацію «контекстуальними ресурсами» [14] і вважає, що до контекстуальних ресурсів можна апелювати на різних стадіях протягом інтерпретації непрямого висловлення (під час паралельного узгодження експліцитної інформації, імпліцитних передумов та імпліцитних висновків) як в ізоляції (коли задіюється тільки один ресурс), так і до декількох одночасно в лінійному чи паралельному порядку [14, с. 198].

Вивчаючи прагматичні характеристики гумору на основі теорії релевантності, Ф. Юс виокремлює 7 видів контекстуальних ресурсів (*contextual sources*), які відіграють важливу роль у процесі правильної інтерпретації іронічного висловлення [14, с. 199–203]: *контекстуальний ресурс А* – це загальні енциклопедичні знання; *контекстуальний ресурс В* – це специфічні енциклопедичні знання про мовця, його вподобання, вірування, погляди тощо; *контекстуальний ресурс С* – знання про події, які мали місце нещодавно та які ще зберігаються в короткостроковій пам'яті адресата; *контекстуальний ресурс D* – попередні висловлення в поточній розмові або ж висловлення з попередньої розмови; *контекстуальний ресурс E* – невербальна поведінка мовця; *контекстуальний ресурс F* – лексичні та граматичні одиниці, які обрав мовець як лінгвістичні підказки, що вказують на його іронічний намір; *контекстуальний ресурс G* – інформація з навколишнього середовища, яка оточує мовців.

Вивчаючи сатиру на основі друкованих медіа, «де не існує прямої, безпосередньої передачі інформації, натомість взаємодія відбувається між автором і читачем у різних контекстах і є відокремленою як у просторі, так і у часі (під час створення автором тексту й під час прочитання тексту)» [2, с. 43], список контекстуальних ресурсів, до яких апелюють учасники сатиричного дискурсу, дещо видозміниться. Зокрема, у нашому випадку не задіюватимуться *контекстуальні ресурси В та G*, оскільки сатирик і реципієнт сатири не володіють інформацією про погляди, вподобання та вірування кожного з них. Також інформація про фізичне оточення учасників під час дискурсивної взаємодії є непередбачуваною і, відповідно, неактуальною. Натомість, щоб бути зрозумілим більшій кількості читачів, сатирик апелює до тих знань, які є спільними для максимально великої групи людей, тому найчастіше вступає в дію *контекстуальний ресурс А*, тобто «інформація про світ, у якому ми живемо, наша культура, соціальні стереотипи, поширені вірування, погляди, моральні стандарти, які отримали колективний і культурний статус і які поділяє певна група людей або ж ціла культурна спільнота» [13, с. 203]. Це, по суті, є когнітивна база «лінгвокультурної спільноти», яку розуміємо як групу мовних особистостей, якій притаманна однакова етнічна мовна свідомість [4, с. 40–41]. Апеляція до цього найголовнішого контекстуального ресурсу здійснюється через широке використання преце-

дентних феноменів. Прецедентні феномени, будучи знайомим широкому колу читачів, мають здатність активізувати низку асоціацій, які виникають під час їх сприйняття. Когнітивна база, необхідна для розпізнавання прецедентних текстів, повинна бути присутньою в більшості носіїв мови безпосередньо. Мовці можуть миттєво відтворити зв'язок із прецедентом, який розуміємо як «вербальний, невербальний чи вербалізований феномен, що відбувся раніше й слугує прикладом для зіставлення за нових умов» [5, с. 170]. Розглянемо приклад апеляції до одразу 12 прецедентних імен у межах однієї статті:

*The gal that Flee Streer calls **Slagatha Chistie** (Geddit???)*

*COLEEN?!! Donchaluvher?! Hats off to the supersleuthin' supermum turned detective who solved the crime of the century, i.e, which fellow **WAG** was a-leakin' and a-sneakin' to the red tops – or should I say rude tops (Gefddit!!!!???) Move over **Inspector Morse, Hercule Poirot, Sherlock Holmes, Brother Cadfael** (who he? Ed.), our Coleen has proved herself the finest private investigator the world has ever known!!!!!! I say La Rooney should be solving all the world's problems, including Brexit, global warming, the war in Syria and why Fleabag is so great!!!!!! Come on **Popey**, forget dreary old **Cardinal Newman**, make it St Coleen of Rooney – patron saint of the soccer sisterhood.*

*COLEEN?! Arenchashickofher?! Who does she think she is!!!! Miss **Marple** in a bikini?! So you found out that one of your fellow witless **WAGS** was spilling the Instagram beans and sellin' tales of your boring life!!!! No sh**, **Sherlock**!!!!!! If you're such a great detective, "**Columbo**" Coleen, how come you can't solve the mystery of what your hubbie, Wayward Wayne, aka **Mr Spudface**, gets up to with mystery blondes in hotel rooms when he's playing away????!! No offence, darling, just sayin' it like it is!!!! (PE, 18 October – 31 Oct 2019, p. 27).*

У цій статті, щоб підкреслити глузливе ставлення до об'єкта сатири, автор звертається одразу до восьми прецедентних імен, які, будучи вигаданими персонажами відомих детективних творів, здатні активізувати низку схожих асоціацій, пов'язаних із роботою детективів-віртуозів. Використання такої великої кількості прецедентних імен зі схожим асоціативним рядом, гіпертрофує вміння об'єкта сатири розкривати «найбільш заплутані злочини», тим самим указуючи на глузливе ставлення сатирика до об'єкта сатири (у нашому випадку дружини відомого британського футболіста Уейна Руні – Колін).

Контекстуальним ресурсом В у дослідженні буде лексикографічна модель побудови статті як інтерсеміотичного кліше. Це свого роду прецедентний жанр, який використовується сатириком для оформлення свого висловлення та який протиставляється пропозиційній формі висловлення й цим самим указує реципієнту сатири на необхідність шукати додаткового небуквального значення висловлення. Наприклад, шаблон шкільної газети для характеристики діяльності уряду Великобританії *St Teresa's Independent State Grammar School for Girls (and Boys)* (PE 17 May – 30 May 2019, p. 26) використовується як контекстуальний ресурс, який одразу вказує на наявність додаткових імплікацій і, відповідно, економить інтерпретаційні зусилля реципієнта сатири, адже йому вже не треба спочатку інтерпретувати пряме значення висловлення, а одразу формувати ad hoc концепти.

Третій контекстуальний ресурс, апеляція до якого є обов'язковою, щоб надати висловленню статусу сатиричного, – це контекстуальний ресурс С – знання про події, які мали місце нещодавно та які ще зберігаються в короткостроковій пам'яті

адресата. Цей контекстуальний ресурс допомагає реципієнту сатири встановити зв'язок між сатиричною ремаркою та подією, яка слугувала тригером для її вираження. Наприклад, розглянемо таку статтю:

Young Royals to take on more duties

By Our Court Staff Jenny Fleet

Buckingham Palace has announced that the younger generation of members of the Royal Family are now to assume a larger amount of the duties previously carried out by their grandparents. For example, the Duke and Duchess of Cambridge will relieve the Duke of Edinburgh of his role in motor accidents involving members of the public.

*Said a Palace spokesperson, "The Duke has now crashed into enough people, he really has done his bit and it's time for **Wills and Kate to take up the job of Royal traffic collision**". He continued, "I am delighted to say that they have taken their new responsibilities very seriously and have **hit the public running, I mean "ground"**" (PE 28 June – 11 July 2019, p. 28).*

Щоб розпізнати сатиричне ставлення автора в цій статті необхідно знати про інцидент, який трапився днями раніше за участю кортежу принца Уільяма та його дружини Кейт, у результаті якого постраждала літня жінка, а також потрібно знати про схожу ситуацію, яка трапилася п'ять місяців раніше, коли автомобіль діда принца Філіпа, герцога Единбурзького, зіткнувся з легковиком KIA. Пасажири та водії відбулися легким переляком і невеликими травмами. Задіяння цього контекстуального ресурсу допомагає усунути двозначність слова "duties" у заголовку статті й зрозуміти, що мова не йде про класичні обов'язки членів королівської родини, а лише допомагає підкреслити частотність аварій за участі останніх, які з розряду випадковості перейшли в розряд регулярно повторювальних дій. Використання словосполучень "take on more duties", "take responsibilities very seriously", "take up the job of Royal traffic collision" у поєднанні з контекстуальним ресурсом С, тобто знаннями про нещодавні інциденти за участю принца Філіпа, призвело до інтерпретаційного процесу, давши змогу реципієнту сатири ідентифікувати сатиричні наміри автора й тим самим зменшити інтерпретаційні зусилля та водночас отримати максимальний когнітивний ефект, розпізнавши дисоціативне ставлення сатирика до успадкування внуками тенденції участі в дорожньо-транспортних пригодах.

Контекстуальний ресурс D є тим ввідним контекстом, на основі якого формується інференція наступного висловлення. Фактично кожне попереднє висловлення є контекстуальним ресурсом для інтерпретації наступної порції інформації. Цей контекстуальний ресурс дає змогу зменшити інтерпретаційні зусилля в процесі визначення відсилань та усунення двозначності, тим самим роблячи внесок у формування релевантності висловлення. Наприклад, щоб збагнути імплікації сатиричного висловлення "**Prince Harry warns about the dangers of social media**. – Find out more by following me on Instagram" (PE 19 April – 2 May, 2019, p. 30), реципієнт сатири використовує інформацію з попереднього речення, щоб визначити відсилання слова "more" в наступному реченні, тим самим збагативши декодоване значення речення на експліцитному рівні – "Find out more information about the dangers of social media". Так само імплікації з першого речення (1: соціальні мережі є небезпечні; 2: принц Гаррі знає про певні ризики використання соціальних мереж; 3: принц Гаррі хоче попередити про ці загрози) є контекстуальним ресурсом, до якого апелює читач під час інтерпретації

другого речення, щоб забезпечити достатньо контекстуальних припушень (4: *принц Гаррі сам використовує одну із соціальних мереж*; 5: *якщо слідкувати за стрічкою новин принца Гаррі в соціальній мережі, то можна дізнатися багато інформації про ризики використання соціальних мереж*), які в поєднанні з упорядкованим експліцитним значенням і контекстуальним ресурсом А (знання про те, що людина завжди намагається уникати потенційної небезпеки) дають читачу змогу отримати імпліцитне значення висловлення. Отже, невідповідність між словами принца та його діями дає змогу реципієнту сатири розпізнати критичне ставлення сатирика до об'єкта сатири.

Контекстуальний ресурс Е набуває трішки іншої форми в дослідженні та включає всі невербальні остенсивні стимули, які сатирик використовує, щоб указати на ставлення, яке лежить в основі сатиричного висловлення. Сюди зараховуємо ілюстрації, карикатури та різноманітні графічні елементи, які сатирик використовує для візуальної організації висловлення. Наприклад, після відставки прем'єр-міністра Терези Мей журнал Private Eye випустив номер, де на першій шпальті журналу після слів "*The Prime Minister's legacy in full*" є тільки чистий аркуш і в кінці надпис "*Er...That's it*". Чистий аркуш є тим остенсивним стимулом, який використовується сатириком, щоб указати на відсутність будь-яких значних досягнень Т. Мей за весь період роботи на посаді прем'єр-міністра.

(PE, 31 May – 13 June, 2019)

Контекстуальний ресурс F включає лексико-граматичні прийоми, що слугують підказкою про сатиричний тон мовця. У друкованих медіа цей ресурс реалізується за допомогою повторів лексичних і граматичних структур, а також каламбурів, лексичних і граматичних помилок, вульгаризмів і нецензурної лексики. Розглянемо статтю, яка містить приклади відхилення від лексико-графічних, граматичних і стилістичних норм, які вказують на сатиричний тон автора.

Glenda Slagg

MARK FIELD!!!? Shameonyou!?! What a creepy bully!!!?! (No, we're not doing this piece either. Ed.)

THREE cheers for Sir Mick Jagger!?!?! He's back!?!?! A-jumpin' and a-jackin' and a-flashin'!?!?! Everyone's favourite pouting pensioner is on stage again and looking like a man half his age (ie, 75!?!?) Us gals still love you. Sir Mick, and your hit song "I can't get no statin action". Geddit?!?!?! The only Stones older than you are the ones at Stonehenge. Geddit!?!?! (PE 28 June – 11 July, 2019, p. 26).

Надмірна кількість розділових знаків упродовж усієї статті, злиття декількох слів уже в першому реченні, уживання вульгаризмів у другому реченні, за яким слідує коментар редактора в дужках, уживання подвійного заперечення, яке є граматичною помилкою, лексична помилка в слові "gals", повтор фрази "Geddit" є прикладами лексико-графічних прийомів, які дають читачу змогу побачити сатиричні інтенції автора, тим самим уберігаючи реципієнта сатири від докладання надмірних інтерпретаційних зусиль.

Отже, коли реципієнт сатири інтерпретує сатиричне висловлення, контекстуальна інформація виявляється несумісною з пропозиційною формою висловлення й запускається процес пошуку альтернативної інтерпретації висловлення. При цьому у випадку сатиричного тексту дуже часто учасники взаємодії звертаються до всіх вищезгаданих контекстуальних ресурсів водночас у паралельному чи лінійному порядку. Однак завдяки спрямованості людської свідомості до максималізації релевантності активація декількох контекстуальних ресурсів водночас не буде тягарем з погляду інтерпретаційних зусиль, а, навпаки, мінімізує ці зусилля, оскільки додаткові контекстуальні ресурси допоможуть спростити процес інтерпретації сатиричних висловлень. Ці контекстуальні ресурси допомагають реципієнту сатири надати прямий доступ до сатиричних інтенцій, цим самим допомагаючи йому уникнути виснажливої двоступеневої інференційної процедури інтерпретації, коли спочатку необхідно інтерпретувати буквальне значення, а вже потому, ідентифікуючи наявність інконгруентності, шукати можливе сатиричне значення. Інтерпретація сатиричного висловлення не обов'язково повинна відбуватися довше, ніж інтерпретація буквального значення, хоча в деяких випадках, якщо контекстуальна інформація є не допоміжною, тобто не цілком очевидною чи її є недостатньо, цей процес може вимагати більше зусиль і, відповідно, більше часу.

Для ілюстрації звернення до декількох контекстуальних ресурсів у паралельному порядку розглянемо ще одну першу шпальту журналу Private Eye.

BORIS: WHY I SHOULD BE PRIME-MINISTER

I really need somewhere to live! (PE 28 June – 11 July, 2019)

Ця пропозиційна форма відповіді на запитання *Чому я повинен бути прем'єр-міністром* суперечить загальноприйнятим нормам, що для того, щоб обіймати таку важливу посаду, кандидат повинен володіти широким спектром умінь і навичок, необ-

хідних для прийняття стратегічно важливих рішень. Він також повинен мати досвід виконання подібних обов'язків і володіти необхідними особистими якостями, такими як добропорядність, чесність, справедливість тощо. Отже, сатирик апелює до *контекстуального ресурсу А*, тобто до загальних фонових знань про критерії вибору кандидатів на ключові державні посади.

Однак у цьому прикладі простежується також звернення до *контекстуальних ресурсів В, D та E*.

Для оформлення аргументації на запитання *Чому саме мені варто бути прем'єр-міністром?* сатирик використав такий графічний засіб виноска, як словесна бульбашка, яка використовується здебільшого в коміксах. Такий спосіб подачі відповіді на запитання є прикладом апеляції до *контекстуального ресурсу В*, тобто використання елементів графічного кліше коміксу як прецедентного жанру. Цей контекстуальний ресурс допомагає виявити сатиричні інтенції автора, не концентруватися на буквальному значенні висловлення *I really need somewhere to live!* і таким чином зменшити інтерпретативні зусилля реципієнта сатири.

Активация *контекстуального ресурсу D* відбувається на стадії усунення двозначностей при інтерпретації займенника *I*, значення якого ми отримуємо за допомогою інформації, вираженої в попередньому висловленні, тобто *I* – це *Boris Johnson*.

Використання фотографії Б. Джонсона на фоні дверей будинку з номером 10, тобто офіційної адреси резиденції прем'єр-міністра, є яскравим прикладом апеляції до *контекстуального ресурсу E*, адже це фото є додатковим остенсивним стимулом, який також сприяє виявленню інтенцій сатирика й допомагає заощадити інтерпретативні зусилля, при цьому збільшуючи когнітивний ефект.

Отже, під час інтерпретації цього сатиричного висловлення активувалися 4 контекстуальні ресурси водночас у паралельному порядку, допомагаючи реципієнту сатири виявити дисоціативне ставлення сатирика та ідентифікувати висловлення як сатиричне. Інформація з контекстуальних ресурсів є легкодоступною, тому сприяє виявленню сатиричних інтенцій автора, економлячи інтерпретативні зусилля та збільшуючи когнітивний ефект.

Висновки. Отже, ми проаналізували активацію контекстуальних ресурсів у медіа дискурсі й визначили, як вони співвідносяться зі статусом сатиричного висловлення, показали, що на практиці можливі випадки, коли водночас задіюються декілька контекстуальних ресурсів, і що така насиченість імпліцитної контекстуальної інформації не обов'язково спричиняє інтерпретативні труднощі, оскільки ці ресурси є легкодоступними, вони допомагають реципієнту сатири ідентифікувати сатиричні інтенції автора. Сатиричний ефект висловлення посилюється в результаті сукупного функціонування декількох контекстуальних ресурсів.

Література:

1. Блинова Ю.А. Прецедентные имена собственные в немецком газетном дискурсе : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Самарский государственный педагогический университет. Самара, 2007. 20 с.
2. Великорода Ю.М. Прецедентні феномени в американському медійному дискурсі (на матеріалі часописів "Time" та "Newsweek") : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2012. 219 с.
3. Гарачковська О.О. Жанрово-стильові модифікації української віршованої сатири й гумору ХХ століття : автореф. дис. ... докт. филол. наук : 10.01.01 / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2015. 40 с.

4. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва : ИТДГК «Гнозис», 2003. 288 с.
5. Найдок О.В. Семантичні та функціональні особливості прецедентних феноменів у німецькомовному дискурсі : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2009. 24 с.
6. Радзівська Т.В. Сатиричні засоби в художньому творі: комунікативно-прагматичні засади текстотворення. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія»*. 2011. Т. 14. № 1. С. 114–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlufil_2011_14_1_17.
7. Собокар І.І. Український журнал «Перець» у парадигмі сатиричної публіцистики. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Соціальні комунікації»*. 2017. № 17. С. 109–115.
8. Carpenter H. That was Satire that was: The Satire Boom of the 1960s. London: Victor, 2009. P. 384.
9. Simpson P. On the discourse of satire: Toward a stylistic model of satirical humor. Amsterdam, The Netherlands : John Benjamins Publishing Company, 2003. P. 256.
10. Sperber D., Wilson D. Relevance: Communication and cognition. Oxford : Blackwell, 1995. P. 331.
11. Wilson D., Sperber D. Truthfulness and relevance. UCL working papers in linguistics. Volume 12. London, 2000. P. 215–254.
12. Wilson D., Sperber D. Relevance theory. The handbook of pragmatics. Oxford : Blackwell, 2004. P. 607–632.
13. Wilson D., Deirdre D. Irony and metarepresentation. UCL Working Papers in Linguistics, 2009. P. 183–226.
14. Yus F. Humour and Relevance. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2016.

Yurchyshyn V. The role of contextual sources in interpretation of satirical utterances in British media discourse: linguapragmatic approach

Summary. The article deals with the mechanism of satire interpretation in British media discourse. The material for the research includes texts from British satirical magazine *Private Eye* (2019) covering articles on social and political topics. The aim of the survey is to define the role of contextual sources in satire interpretation in British media discourse. To achieve the aim, we turned to the method of discourse analyses and linguapragmatic analyses. On the basis of P. Simpson's approach to satire and relevance theory this article analyses the role of inference in the process of uncovering hidden meanings of satire and examines the role of situational context and background knowledge in discursive practice between the satirist and the satiree. The study establishes that the satiree turns to contextual information at different stages during interpretation of satirical utterances. Drawing on magazine articles, this study establishes the characteristics of six contextual sources which the reader resorts to while processing satire in British printed media. The study claims that in some cases several contextual sources are activated simultaneously on different stages of satire interpretation, i.e. in disambiguation and in derivation of implicated premises and conclusions to yield both explicatures and implicatures. The article establishes that during interpretation some information from the context is inconsistent with the explicit interpretation of the utterance, which triggers a search for underlying satirical attitude. The study establishes that so much easily accessible contextual information does not necessarily cause difficulties in interpreting satire but helps to increase cognitive effects. Further research in this direction could be done in the examination of interpretational procedures in other satirical genres such as satirical political talk-shows, sitcoms and satirical stand-up comedies.

Key words: satire, discursive practice, relevance theory, situational context, contextual sources.